

Tordas Értékei

Tordas Értékmegőrző-fejlesztő és Kulturális Közhasznú Egyesület lapja
honlap: www.tordas-ert.hu • e-mail: info@tordas-ert.hu • 2011. Ősz-Tél • V. Évfolyam 6. szám

BÉKÉS KARÁCSONYI

ÜNNEPEKET

és

ÉRTÉKEKBEN GAZDAG ÚJ ÉVET

KÍVÁNNY MINDEN TISZTELT OLVASÓNKNAK!

A 2011-es évünk, itt Tordason az Értékmegőrző Asszonykórus 20. születésnapjának jegyében telt. Idei, utolsó számunk címlapját is nekik szeretnénk szentelni és felidézni azt a nagyszerű kórustalálkozót, ahol nem csak a falu, de a kórusok országos krémje is a mi "tordasi csalóányainkat" ünnepelte.

Huszedik születésnapját ünnepelte a Tordasi Asszonykórus.

1991-ben alakultunk, akkoriban sok rendezvény volt a faluban. A szervezők a bálók utáni összerakodás címén is találtak okot az éneklésre, így kellett rájönnünk, mennyire kiesik a nóták szövege. Miután többen voltunk, hol az egyiknek, hol a másiknak jutott eszébe egy-egy sor.

Egy alkalommal Kati óvónéni vetette fel, hogy rendszeresen össze kellene jönni, jó kikapcsolódás is lehetne.

Szász Ágnes tanárnőt kértük meg a csoport vezetésére, hiszen tudtuk, igazán szívén viseli a népdal sorsát. Vezetésével számos sikert élhettünk meg. Feladatainak sokasodásával végül megvált a kórustól. Helyére Farkasné Pintér Erika óvónőt sikerült megnyerni, aki a

mai napig lelkesen végzi ezt az igen sokrétű, nehéz feladatot, minden ellenszolgáltatás nélkül.

Alapító tagjaink közül ma is öten énekelnek a kórusban: Cifkáné Julika, Cigányné Kati, Farkasné Erika, Müllerné Judit, Nagyné Zsuzsika. Meg kell említenem az a két kórustagot is, akiktől nagyon sokat tanultunk, de sajnos már nincsenek velünk: Szabadiné Viki néni, és Piláthné Marika néni. Mindig szeretettel emlékezünk rájuk. Húszéves születésnapunkra meghívtuk azokat a kórusokat akikkel már nagyon régen tartottunk szoros kapcsolatot, illetve új ismerősöket, akikkel szeretnénk barátságot kialakítani. Az ő színvonalas előadásukat, a Hangyanapi rendezvény műsorszámaként élvezhette az

ide látogató. A kórusok találkozója sok-sok tapasztalat, információ áramlását hordozza magában. Van mit mesélni egymásnak, ki milyen rendezvényeken vett részt, hogyan szervezte, oldta meg a feladatot. Szakmai meglátásaikkal segítik egymás fejlődését. Tehát, nagyon szeretjük az ilyen összejöveteleket.

A műsor végeztével a Fővárosi Fogyatékosok Otthonában láttuk vendéggül a kórusok tagjait. Az ott dolgozó konyhai személyzet szokása szerint kitétt magáért. Az estét mulatozással töltöttük, - azt azért tudni lehet rólunk, - ebben is jók vagyunk.

Cifka Julika

A Tordasi Tájház működésének első éve

“Ahhoz, hogy el tudjuk helyezni magunkat a világmindenség óriási körforgásában - ebben az időtlen, végtelen folyamatban - ismernünk kell múltunkat, személyes gyökereinket, valamint történelmünket is. Ismernünk kell ősi mítoszainkat, művésztűnköt a népművészet motívumkincsét, mely kristálytiszta jelrendszerrel jeleníti meg az adott népcsoport mindenkori életérzését. Csak úgy tudjuk megtalálni helyünket, ha a természet törvényeinek tisztelete mellett tiszteljük őseinket, hagyományainkat, pontosan ismerjük identitásunkat, és ennek tudatában éljük modern életünket, illetve adjuk tovább mindezt utódainknak.”

(Kubinyi Anna)

Azzal, hogy 2010. szeptember 25-én egyesületünk ünnepélyesen átadta a tájházat a látogatóknak, nem gondoltuk, hogy munkánk be is fejeződött. Akkor kezdődött csak igazán.

A megnyitása a helyieknek olyan momentumot jelentett, amitől érezheték, hogy nem fognak megsemmisülni a XIX. század végi, XX. század első harmadának életkörülményeit bemutató, berendezési tárgyak, eszközök.

A tájház berendezését, néprajzi anyagát a falu lakossága adta össze. Az adományok néhány darabját a szomszéd falukból származtatjuk, de azok is szervesen illeszkednek a gyűjteménybe, annak szerves része és értéke. A korábbi években általunk összegyűjtött helytörténeti anyagok számunkra sajnos elvesztek, azokat az önkormányzat magának tudta be és nem adta át egyesületünknek, azoknak az átadásáról nem tudtunk megegyezni. Ennek ellenére **gyűjteményünk a bőség gondjával küzd.** Átadása óta folyamatosan érkeznek eszközök, berendezések, gyűjteményünk gyarapodik, rendezésével együtt szépül, egyre értékesebbé válik.

A tájház szerencsésen kapcsolódik a Tordasi Csárda és Kalandpark létesítményéhez. A Csárda idegenforgalma látogatottságot jelent a tájháznak is, de egyben az odalátogató ez által komplettebb szolgáltatásban részesül, gasztronómiai és

sportolási igényei mellé kulturális szolgáltatást is kaphat.

Egyesületünk úgy döntött, hogy évente május 1-e és szeptember 30-ika között minden szombat és vasárnap, valamint ünnepnapon nyitva tart.

Döntésünk helyességét bizonyítja a látogatottság számait tartalmazó diagram.

(grafikon)

2011-ben 45 napon tartottunk nyitva, összesen 1346 fő látogatóval, 30 fő/nap látogatói átlaggal. Az ügyeletet 12 fő végezte, amelyért térítés nem kért, mint ahogy nem kérünk belépőt a tájház látogatóktól sem. Nagy-nagy köszönet illeti az ügyeletet tartó személyek munkáját, akik szabadidejükben népszerűsítik településünk múltját és jelenét.

A tájház jó lehetőséget ad arra is, hogy a múzeumpedagógiai eszköztárat felhasználva minden korosztály megismerhesse elődeink életét.

Az országból sok általános iskolás is középiskolás látogatta meg tájházunkat. Ha nem a nyitvatartási időben érkeznek a csárda egy-egy dolgozója kalauzolja őket a látogatás során.

Nagy öröm látni a látogatók arcán a felismerést, hogy gyerekkorukban a nagyszülőnél milyen eszközökkel találkoztak, hogy egy-egy használati eszköz funkciójának megfejtése milyen élményt okoz számukra, hogy a nagyszülői kor-

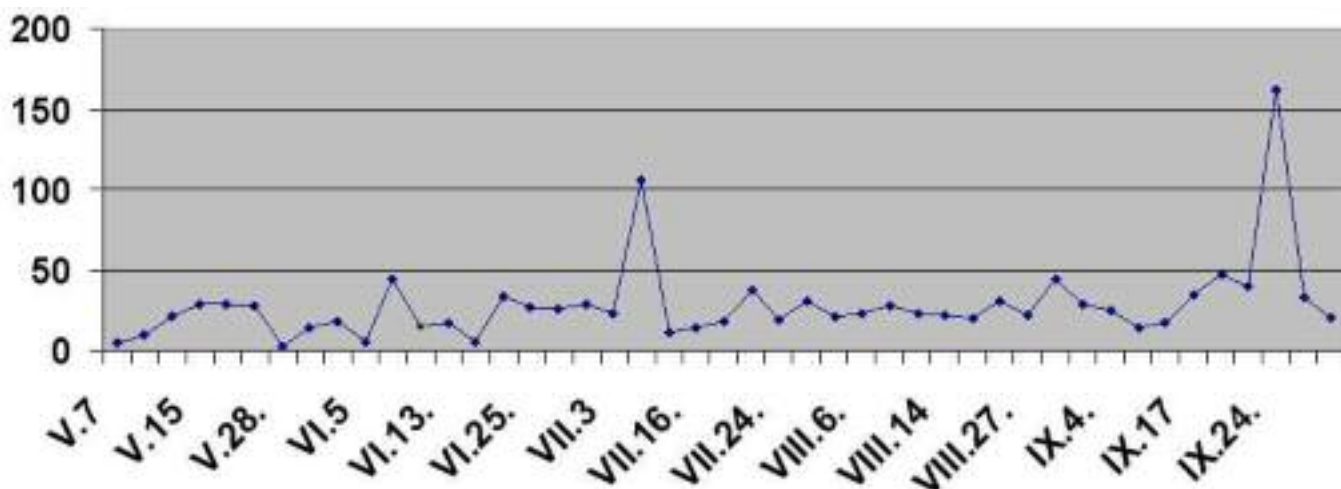
ban lévő látogatók unokájának, vagy dédunokájának milyen átszellemülten magyarázza a régmúlt eszközeit, eseményeit.

Kérdeznek, és arra válaszolunk. Többen feltették a kérdést: Miért ott van a tájház ahol, az önkormányzat hogyan és milyen mértékben támogatja a létrehozását, hogyan támogatja a működtetést, miért nem szedünk belépődíjat, hogyan alakult ki a csárda és környéke, milyen falu Tordas, milyen látni valók vannak még? És még sorolhatnám.

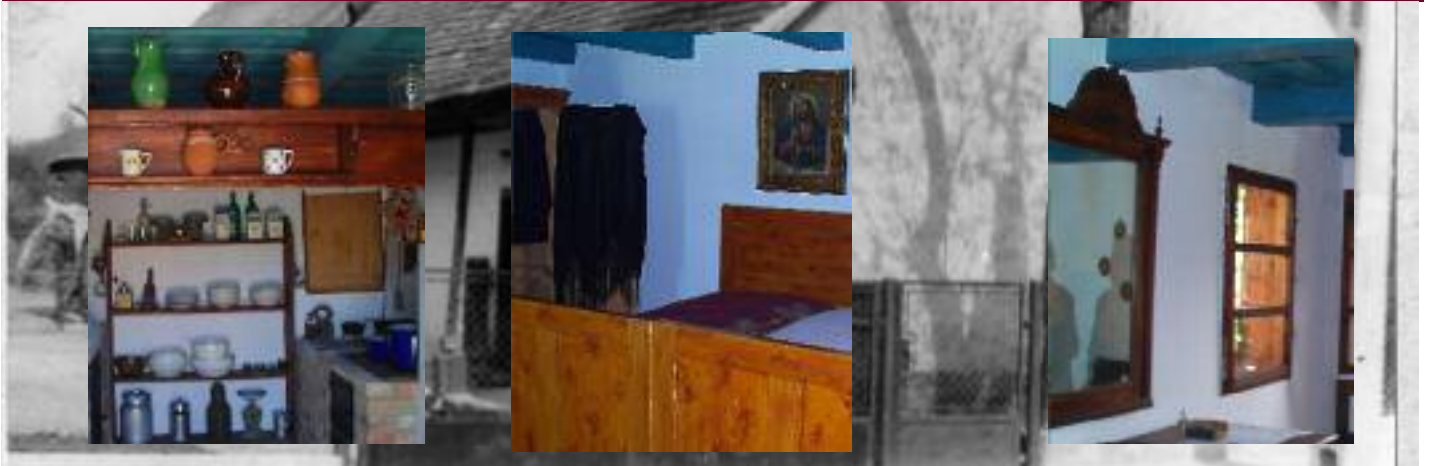
Kérdéseikre őszintén, legjobb tudásunk szerint válaszolunk, ismertetjük értékeinket, elmondjuk bánatunkat, de nem rejtjük véka alá önkormányzatunk hozzáállását sem.

Van munkánk elég. A folyamatosan érkező régiségek fogadása, szükség szerinti konzerválása, felújítása, a gyűjtemény szakszerű leltározása, muzeális intézményi működési engedély megszerzése, az épület folyamatos szépítése, karbantartása. Nem titkolt szándékunk: **az általános iskolásaink, és tanáraik látogatásának megszervezése,** bízva abban, hogy a diák a szüleit is elhozza látogatóba és minél több tordasi ismeri meg elődeink életét.

Márki Ferenc

Elődeink II.

Ruházkodás

A régi ruházkodásról Hóman-Szekfű könyvéből azt olvassuk, hogy ahol vegyesen lagnak, abban a faluban a tót rendszeren vászonruhában, fehér köpenyben, fekete süvegben jár, de hamarosan terjedt köztük a magyarság színesebb és gazdagabb viselete: a sokszínűre festett és kivarrott ruhák és a gyapjúviselet. Erre vonatkozóan Tordason illet nem tapasztaltak, erről konkrét feljegyzés nincs.

A múlt század első felében készült fényképek tárják elénk legbeszédesebben a ruházkodást és a jelentős változást. Amíg az 1926. évi harangszenteléskor készített fénykép a tordasiak viseletét tárja elénk, addig a 16 évvel később 1942-ben készült fénykép már a megváltozott ruházkodást tartalmazza.

A templomszentelés körüli idők ruházkodásáról azt jegyezte fel a községi krónika, hogy az idősebb férfiaknál fekete rövid kabát volt a viselet, csizmanadrág, csizma, fekete posztókalap vagy báránnyelű sapka, továbbá télikabát, posztó- vagy szőrmegallérral. A fiatalabb férfiak azonban már fővárosi divat szerint (városi ruha, sportkalap, kemény, vagy puha ing nyakkendővel, sárga cipő) öltöztek már akkor, legfeljebb néhány gazdalegény tartotta a régi viseletet.

Az idősebb nők sötétszínű karton, vagy szövetszövetből készített bő szoknyájú kabátot (rékli, hacuka), nyáron lenge kabátkát (röpike) viseltek. Lábbeli fűzős cipő, csizma. A menyecskek a bő szoknyát különféle színekben hordták. Előszeretettel használták a sötét színt, és blúzt vagy röpikeket vettek magukra. Fejük piros menyecske kendővel volt bekötve, amit férjhez menésük után állandóan hordtak. Télen az idősebb asszonyok nagy gyapjúkendőt, a fiatalabbak kötött kabátot viseltek.

A lányok nagy része télen a fővárosba szegődött szolgálatba és teljesen elvárosiasodtak, selyemruha, selyemharisnya, prêmes kabát van rajtuk, amikor hazakerülnek. Hajukat koszorúba hordták, de már akadt egy-két bubifrizurás is.

Ez a divat másfél évtized után jelentősen megváltozott, csak az idősebbek tartották a régi divatot. A főváros hatása a ruházkodásban is meghatározó lett.

A lakás, és bútorzata

A tót paraszti ház két szobából állt, közepén a pitvar és a konyha helyezkedett el. A lakóház folytatásában a kamra, pince lejáró, istálló, majd a fészter, benne ólakkal, következett. A telek a szérűvel, udvarral és kis konyhakerttel zárult.

A házak kivétel nélkül nyeregtetősek voltak, falazatuk sárból készült, kisméretű ablakokkal, rajtuk zsalugáterrel.

Az első szoba, egy generációs család esetében, volt a tiszta szoba, míg a hátsó szoba szolgált hálólhelyül. Két generációs család esetében az első szobában az öregek laktak, a hátsó szobában a fiatalok, majd később ez a helyzet változott. A szobák padozata hajópadló és döngölt földpadló (mázolva). A fűtést kályhával, néhol rakott tűzhellyel oldották meg.

A konyha kicsi volt, a jellegzetes szabadkémény meghatározta a kemence, a beépített kályha elhelyezkedését. A konyha dísz a fazekas polc volt, amelyet a szabadkémény mestergerendájára helyeztek. Erre a fazekasok által készített szép, vagy kevésbé ízléses tányérokat, cserépedényeket helyeztek el.

A ház falait kívül belül fehérre meszelték, a plafon deszkáit kékfestővel kékre mázolták.

A szobák bútorzata egyszerű, népiestílus nélkül. Előszeretettel használják a szobákban a támlás sarokpadot és asztalt, körülötte néhány székkal. Magasra

vetett ágy, egy-két szekrény, esetleg láda akad még a szobákban. Némely helyeken találni fiókos szekrényt, tetején díszekkel, üvegpoharakkal, csészékkel. Katolikusoknál néhány szentkép díszíti a falat.

A konyhában a kemence, a „csikós sparhelt” mellett a konyha berendezéseket találjuk, egyes helyeken dísztányérok. Szinte általános a jelmondatokkal kivarrott falvédő.

Vízellátás

A faluban kevés volt a jó kút. Legtöbb helyen a víz erősen szennyezett és jelentékeny mésztartalmú. Oka részben az, hogy a kutak igen régi ásott kutak, kezdetleges megépítésűek, gondozatlanok. Másrészt a földkéreg sajátossága, hogy a dombról leszivárgó víz különböző rétegeken halad át, közben esetleg szennyezett részen.

A II. világháború előtt kevés (2-3) kút volt, vízük nem kifogástalan, kevésbé használják, inkább a saját kutakból veszik a vizet, elsősorban a hegyoldali magán kutakból, amelynek mélysége eléri, vagy meghaladja a 20 m-t. Jó ivóvíz kút a szódavízgyártáshoz van, illetve a kastély 130 m mélységű kútja, amelynek vize 1 méterrel a felszín előtt megáll (nem pozitív kút).

A vízellátás korszerűsítésére a HANGYÁ Szövetkezet építkezése során törekedtek. Az egészséges ivóvíz ellátást azonban az 1974. augusztusában, Tordas és Gyúró községek tekintetében, átadott törpevízmű oldotta meg.

Felhasznált irodalom:

Dr. Wünscher Frigyes: TORDAS a Balog Elemér szövetkezeti mintafalu
Márki Ferenc

ÚJBÓL MÁRTON-NAPON SZLOVÉNIÁBAN

Márton napján - a hagyományok szerint - befejeződtek a mezőgazdasági munkák. Ilyenkor, a földeken, már nem dolgoztak, hiszen a betakarítás befejeződött, az őszi szántáson is túl voltak, talán a vetésen is. De azért a gazdáknak maradt dolguk természetesen továbbra is. Hiszen az állatok minden évszakban kérnek enni, a mezőgazdasági eszközök, szerszámok karbantartására most van idő. De a borsgazdáknak is akad még bőven dolguk. A szüreten túl vannak, a bor már kiforrt- mert ha nem akkor lehet, hogy gond van- és már van aki az első fejtést is elvégezte. Márton napján ünneplik az

újborot Szlovén testvértelepülésünkön Puconciban is. Az ünnepségen, a Horvát testvértelepülésük résztvevőivel együtt mi is ott lehettünk. A tőlük megszokott színvonalas műsoron, volt borszenteles rendhagyó módon-és sok kedves meglepetés. Az ünnepelés másnapján meglátogattunk pár borospincét, ahol minden gazda büszkén kínálta az idei bortermését. De mi is elmondhatjuk, hogy az általunk vitt, tordasi boroknak is osztatlan sikere volt.

Cifka János

Tordasi életmentők

A legnagyobb érték az emberi élet!

A tordasi defibrillátoros csapat a nap 24 órájában, felkészülten várja a segélyhívásait!

- 06-30-249-99-99 -

Kiadja: Tordas Értékmegőrző-fejlesztő és Kulturális Közhasznú Egyesület
Felelős kiadó: Cifka János
Szerkeszti: a szerkesztőbizottság
Honlap: www.tordas-ert.hu
Megjelenik: 600 példányban

Ingyenes!